

a beszédgyakorlatok, az írásgyakorlatok, az olvasmány és az olvasókönyv kérdéseit, mégpedig oly meggyőző előadásban, hogy az ember minden fejezetnél azzal az érzéssel teszi le a könyvet, hogy ismét gazdagodott. A nyelvtanítással foglalkozó kartársainknak legmelegebben ajánlhatjuk ezt a munkát. *Luz Gyula.*

**Dr. Ernst Otto: Methodik und Didaktik des neusprachlichen Unterrichts.** Versuch einer wissenschaftlichen Unterrichtslehre. Zweite und dritte durchgesehene und ergänzte Auflage. Bielefeld u. Leipzig, 1925. Verlag von Velhagen u. Klasing. (Handbibliothek des Philologen. Sammlung wissenschaftlicher Handbücher für das Studium der alten und neueren Sprachen.) 380 lap. Ara 6 Mk.

A pedagógiának alig van még egy olyan területe, amely akkora irodalmat termelt volna, mint az idegen nyelvtanítás kérdése. Mióta a nyolevas évek elején Brassai Sámuel értekezése (Die Reform des Sprachunterrichts in Europa. Kolozsvár, 1881.) megindította a modern methodikai irodalmat, azóta óriásivá dagadt klünösen a német methodikai irodalom. Az utolsó évtizedben ez a nagy irodalmi termelés alábbhagyott ugyan, mert az ellentétes nézetek lassankint kiegyenlítődték, de még sok megoldatlan kérdés maradt s ezeknek a megoldására vállalkozott egynéhány kiválóbb elméleti és gyakorlati pedagógus. Bár az egyes kérdések tudományos megvilágításában azelőtt sem volt hiány, tudományosan megalapozott nyelvidaktikát mégsem kaptunk. Münch, Glauning, Thiengen, Aronstein és mások munkái tagadhatatlanul igen értékes és a gyakorlati ember számára hasznos munkák voltak ugyan, de normatív tudományt ezek a munkák nem tudtak a nyelvpedagógiából csinálni. *E. Otto* vállalkozott arra, hogy sok évtized beható részletmunkája nyomán megalapozza a nyelvtanításról szóló tudományos oktatástant. A szerző szerényen kísérletnek nevezi művét, de ez a könyv több, mint kísérlet. Igaz, hogy nagyon sok kérdésre ő sem tud határozott, kielégítő választ adni, azonban azok a tételek, azok a normák, amelyeket ő a nyelvtanítás tudományosan indokolt eljárásai számára megállapít, a modern nyelvoktatásnak biztos alapjai lehetnek és megérdemelnék, hogy káté formájában minden nyelvtanítóknak kezébe adjuk.

A mű nyolc részre oszlik. Az első rész foglalkozik a tudományos nyelvoktatástan fogalmának, céljának, feladatának meghatározásával, a technikai normák jelentőségével és szerepével a nyelvoktatásban. A második rész ismerteti a természetes nyelvtanulást, vagyis az anyanyelv tanulását és az iskolai nyelvtanulást. Összehasonlítja az ember első és második nyelvének tanulási módját és következtetéseket von az első nyelv tanulási módjából a második nyelvére. A harmadik rész a nyelvtanulás mechanikus és imitativ módjának a lényegét ismerteti és kifejti a beszéd különböző lélektani elemeinek, az akusztikus, beszédmotorikus, az optikai és írásmotorikus komponenseknek a jelentőségét és szerepét a nyelvtanulásban. A negyedik rész a kiejtés és hallás lélektani oldalát és a nyelvtanulásban való szerepét ismerteti. Az ötödik rész szól a nyelvi formáknak, a szó- és mondatviszonyításoknak elsajátításáról. Ismerteti a mechanikus úton és értelmi úton való elsajátítási módokat. A hatodik

rész a szókinccs elsajátításának módjaival foglalkozik. A hetedik a különböző gyakorlati módokról, a fordításról, az átalakítási és az írásbeli gyakorlatokról szól. A nyolcadik rész foglalkozik az olvasmánytárgyalással. Végül következik egy összefoglaló áttekintés.

Azokból az alapelvekből, amelyeket Otto tudományosan megállapít — köztük sok van olyan, amely ő előtte még állandó vita tárgya volt —, ki akarunk néhányat emelni, mert megérdeklük, hogy szélesebb körben ismeretessé váljanak.

„A modern nyelvi oktatás célja az idegen szellemi világ fel-tárása az idegen nyelven kifejezett művelődési javak megértése által. Ebből következik: minden nevelő nyelvoktatásnak különös célja az idegen irodalom közvetlen megértése és ezáltal saját nemzetiségünknek mélyebb felfogása.“ Ez a főcél azonban csak úgy érhető el, ha előbb elértük a nyelvtudást (Sprach-können). „A középső fokozatnak (a középiskola középső osztályainak) különös célja tehát a nyelv alapos megtanulása. Ezt a célt el kell érni, hogy időnk maradjon a felső fokon (a középiskola felső osztályaiban) a külföldi kultúra (Auslandskunde) alapos tanulmányozására.“ „A középső fokozat célja, a nyelv alapos megtanulása csak úgy érhető el, ha a kiejtés, a szótan és a mondatan terén elvileg tartózkodunk minden szörszálhasogatástól. A tényleg beszélt nyelv eleven felfogása a fődolog.“ „A tanítást úgy kell irányítani, hogy a tanulók örömmel végzett közös munkával maguk vívják ki tudásukat a tanító segítségével.“ „Az osztálytanításban annyit kell karban beszélni, amennyi csak lehetséges, ha a tanító meggyőződött arról, hogy a tanulók semmi hamisat nem gyakorolnak be.“ „Az idegen nyelvtanításban nem fogjuk kezdetben kizárni az anyanyelv segítségét, hanem csak fokozatosan fogunk rátérni az idegen nyelv kizárólagos használatára.“ „Az idegen nyelvet az anyanyelvben szerzett nyelvi ismeretek és tudás felhasználásával kell tanítani.“ Az idegen nyelvi ismereteket tehát mindig az anyanyelvi ismeretekhez fogjuk kapcsolni.

Otto nyelvdidaktikájának egyik saroktétele a következő: „Az imitativ nyelvtanulás mechanikai módját az értelem segítségével és a már megszerzett nyelvi ismeret és nyelvi tudás segítségével kell megkönnyíteni.“ Ez a tétel így nem igen érthető. Hogy kellőképpen megérthessük, sok magyarázatra volna szükség. Ezt itt nem tehetjük. De néhány szóval mégis meg kell magyaráznunk a lényegét. A gyermek nyelvtanulása imitativ jellegű és főként mechanikai úton megy végbe. Ilyen a felnőttek idegennyelv tanulása is. Amde a felnőttek, a tanulók óriási előnyben vannak a gyermek fölött, mert amíg a gyermeknél a beszédszervek működése, illetőleg begyakorlása, a szóképzetek és a tárgyismeretek megszerzése, a nyelvi kategóriák és szóviszonyítások megismerése csak fokozatos, hosszú munka eredménye, addig a második nyelvet tanuló már mindezeknek birtokában van. A nyelvtanításnak arra kell törekednie, hogy a tanuló-nak az anyanyelvtanulás alkalmával szerzett ezen ismereteit felhasználja, tehát értelmessé tegye a nyelvtanulást, hogy ezáltal megkönnyítse és megrövidítse a nyelvtanulás útját. Hogy ezt hogyan kell csinálni, ez fejtegetéseinek főrésze.

Otto könyvét a modern nyelvtanítás módszertani irodalmában határkönek tekinthetjük, amely az évtizedes ide-odahullámlás után nyugodt, biztos mederbe fogja terelni a módszertant. Aki a nyelvtanítás gyakorlati és elméleti problémáinak a megfejtésével foglalkozik, nem haladhat el Otto műve mellett.

Lux Gyula.

Mr. Arthur Mayhew: *The Education of India*. (London, 1926.)

A szerző az előindiai, kb. 600.000 lakosú Madras kikötőváros iskoláinak volt sok éven át felügyelője, majd hosszú ideig az úgynevezett centrális provinciák közoktatásának igazgatója, végül pedig az indiai angol kormány oktatásügyi főbiztosa. Lelkiismeretes és alapos ember hírében áll. Eppen ezért fokozott figyelmet érdemel fentjelzett műve, amelyben teljes tárgyilagossággal, részletesen és szinte lesújtó szarkazmussal taglalja az angolok indiai tanítási és nevelési rendszerének súlyos hibáit. Egyben rávilágít a jelen helyzet megjavításának szerinte egyedül lehetséges módjára is avégből, hogy Anglia igyekezzék mielőbb segíteni a bajon és megszüntetni, míg lehet, a bennszülöttek veszedelmes, de jogos elkeveredését.

A manapság is még fennálló oktatási rendszer főbb hibái a következők: Először is igen szűkre szabott körben mozog. A tanulókat úgyszólván kizárólag kormányhivatalok részére, a jogi és tanítói pályára és csekély számban orvosokká képezi ki. A kollégiumok és főiskolák egyenesen akként vannak szervezve, hogy tananyaguk más, praktikus életpályák kívánalmaival számot sem vet. Másodsorban túlerős a centralizálás, valamint a tanügyi szervezetnek a középponttól való függése. A kormánybiztos legtöbbszörre mindenkit és mindent zsarnoki módon ellenőrző férfiú, aki a tanárok eredeti, kezdeményező jellegű eljárását, lépéseit elgáncsolja és szigorúan ügyel a központilag megszabott, magolásra épített vizsgálati anyag lepergetésére. Harmadszor nincs meg a kellő érzék és megértés a kelet kultúrájával, India sajátos lelkiségével szemben. Ellenkezőleg! Folytonosan napirenden vannak a legszükségesebb összeütközések a nevelés körébe vágó ősrégi, honi eszményekkel, ami természetesen tüzes reakciós hangulatot szül minden iránt, ami nyugati. Lehetetlen dolog az is, hogy Indiában az iskola falai közül teljesen ki van rekesztve a növendékek vallási érzületének ápolása. Meg kell ugyanis gondolnunk, hogy a hinduknál az emberi élet minden mozzanata — a születést megelőző hónapoktól egészen a halál utáni időig — bekapcsolódik a hitéletbe. Végül kihatásában szörnyen káros mozzanat az is, hogy az elemi iskolába járás nem kötelező a gyermekekre; ez Mayhew számításai szerint négyszer olyan költséges a kormányzatra nézve, mint amilyen a kötelező iskoláztatás lenne.

Mindezeket az aggasztó bajokat csak abban az esetben lehet kiküszöbölni, ha az angolok indiai iskolája megközelíteni igyekszik azt a szellemet, amely a helyenként még most is meglehető őshindu *ashramok*ban (gallyakból, sárból és falevelekből összerótt putrikban) honolt. Vagyis kizárólag az olyan iskolatípussal számíthat az angol impérium Indiában a bennszülöttek